

22.10.2020

OKV/205/10/2020

OKV/205/10/2020-OKV-2

ASIA

Valvontalautakunnan menettely

KANTELU

Kantelija arvostelee 28.11.2019 päivätyssä kantelussaan Suomen Asianajajaliiton yhteydessä toimivan valvontalautakunnan menettelyä valvonta-asian dnro 34619 käsittelyssä. Kantelija arvostelee valvontalautakuntaa siitä, että hän ei ollut voinut vastata asianajajan valvontalautakunnalle antamaan selvitykseen, koska hän sai sen tietoonsa vasta 28.11.2019 valvontalautakunnan jo ratkaistua valvonta-asian 8.11.2019.

Eduskunnan oikeusasiamies on 17.12.2019 siirtänyt kantelun oikeuskanslerin käsiteltäväksi.

SELVITYS

Valvontalautakunta on 21.4.2020 antanut pyytämäni selvityksen. Käytettävissäni on myös ollut valvonta-asian dnro 34619 asiakirjavihko.

Valvontalautakunnan selvityksen mukaan asian esittelijänä toiminut valvontalautakunnan jäsen oli asiakirjoja läpikäydessään katsonut tarpeelliseksi pyytää asiassa lisäselvitystä. Lisäselvityksen pyytäminen liittyi muun muassa sen seikan selvittämiseen, oliko asianajajalla jo 14.9.2018 ollut hallussaan kärjäoikeuden antama tuomio, jonka hän olisi voinut toimittaa päämiehelleen, vai annettiinko tuomio istuntokäsittelyssä, jolloin kirjallisen tuomion saa vasta myöhemmin.

Valvontakoordinaattori on esittelevän jäsenen pyynnöstä 4.11.2019 lähettänyt asianajajalle seuraavat tarkentavat kysymykset:

- Annettiinko kärjäoikeuden tuomio 14.9.2018 istuntokäsittelyssä vaiko kansliapäätöksenä?
- ilmoittiko asianajaja tuomioon tyytymättömyyttää?
- kävikö asianajaja jollakin tavalla tuomiota ja jatkotoimia kantelijan kanssa läpi mahdollisen valituksen takia?

Valvontalautakunnan selvityksen mukaan asianajaja on vastannut kysymyksiin sähköpostitse 6.11.2019 klo 12.16 ja asianajajan vastaus on toimitettu kantelijalle tiedoksi sähköpostitse 6.11.2019 klo 14.37. Asiakirjavihkosta ilmenee myös, että asianajajan vastaus on lähetty kantelijalle samana päivänä postitse.

Valvontalautakunnan selvityksen mukaan tarkentavien kysymysten jälkeen asia on ollut valmis ratkaistavaksi, eikä kantelijan kuulemista vastauksen johdosta pidetty tarpeellisena.

RATKAISU

Asianajajien ammatillisen toiminnan valvominen kuuluu ensisijaisesti Suomen Asianajajaliitolle. Asianajajista annetun lain 6 §:n (697/2004) perusteella oikeuskansleri valvoo yleisen edun kannalta, että asianajajat eivät menettele asianajajalain ja hyvän asianajajatavan vastaisesti. Oikeuskanslerilla ei ole kuitenkaan toimivaltaa puuttua asianajajan työhön eikä määrätä hänelle kurinpitorangeistusta. Oikeuskanslerin tehtävään yleisen edun valvojana kuuluu myös Suomen Asianajajaliiton yhteydessä toimivan valvontalautakunnan menettelyn valvominen.

Valvontalautakunta lähettää oikeuskanslerille jäljennökset kaikista valvonta-asioissa annetuista valvontalautakunnan päätöksistä, jotka tarkastetaan oikeuskanslerin muutoksenhakuprosessia varten. Valvontalautakunnan päätöksellä ratkaistuissa asioissa oikeuskanslerilla on asianajajista annetun lain 10 §:n 2 momentin mukainen muutoksenhakuoikeus eli mahdollisuus hakea valittamalla muutosta Helsingin hovioikeudesta 30 päivän määräajassa päätöksen tiedoksisaamisesta.

Tarkastettuani valvontalautakunnan kokouksen 8.11.2019 päätökset olen 11.12.2019 päättänyt olla hakematta asiassa dnro 34619 valittamalla muutosta. Kantelunne on saapunut oikeuskanslerinvirastoon 13.12.2020 päättyneen muutoksenhakuajan jälkeen.

Valvontalautakunnan menettelyn osalta totean seuraavaa.

Asianajajista annetun lain 7 d §:n 3 momentin mukaan asianajajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen asian ratkaisua. Asianajajan tulee antaa häneltä pyydyt tiedot ja selvitykset avoimesti ja totuudenmukaisesti. Kantelijalle on varattava tilaisuus lausua asianajajan antaman vastauksen johdosta. Lautakunnan ja jaoston on muutoinkin huolehdittava siitä, että asia tulee riittävästi selvitettyksi.

Säännöksen yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan kuulemisperiaatteen johdosta asianajajan antama vastaus on annettava tiedoksi kantelijalle. [...] Kantelijalla on täten mahdollisuus lausua asianajajan antaman selityksen johdosta. Kantelija itse päättää, haluaako hän käyttää tätä oikeutta. (HE 54/2004 vp) Tiedoksianto tapahtuu nimenomaan tarkoituksessa varata kantelijalle tilaisuus tulla kuulluksi asianajajan vastauksen johdosta. (LaVM 5/2004 vp)

Säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan myös, että koska valvontamenettelyssä tutkitaan, onko asianajaja menettelyt velvollisuuksiensa mukaisesti eikä kyseessä ole tuomioistuimenmenettelyn mukainen kaksiasianosaisprosessi, tulee valvontalautakunnan tai sen jaoston oma-aloitteisesti huolehtia siitä, että asia tulee riittävästi selvitettyksi. Lautakunnalla ja sen jaostolla olisi tämän mukaisesti oikeus ja velvollisuus esittää kantelijalle ja asianajajalle selventäviä kysymyksiä, jos ratkaisun perusteeksi otettavat tosiseikat eivät riittävästi ilmene kantelijan ja asianajajan esittämistä lausumista. (HE 54/2004 vp).

Valvontalautakunnan työjärjestyksen, joka on vahvistettu 13.8.2018 asianajajista annetun lain 13 b §:n nojalla, 13 kohdan mukaan jaoston sihteeri vastaa yksittäisen jutun valmistelusta, pyytää lakimieheltä vastauksen yksilöityihin moitteisiin ja vaatimuksiin sekä huolehtii siitä, että lakimies on vastannut kaikkiin häntä vastaan esitettyihin moitteisiin. Kirjeenvaihtoa asian selvittämiseksi käydään kantelun ja siihen annetun vastauksen jälkeen enintään kaksi kierrosta, ellei kirjeenvaihdon jatkamiseen ole erityistä syytä.

Asianosaiselle on hallintolain 34 §:n 1 momentin mukaan varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun. Oikeuskirjallisuudessa asianosaisen kuulemisen taustalla kerrotaan olevan hallinnolliseen päätöksentekoon liittyvä kontradiktorinen periaate, joka edellyttää menettelyn vastavuoroisuutta. Periaatteen mukaan asianosaisella on oikeus saada tietoonsa viranomaiselle esitetyt selvitykset ja vaatimukset ja esittää näkemyksensä niistä. Menettelyn vastavuoroisuuden vaatimuksen vastaista olisi, että viranomaisen päätöstä perusteltaisiin tosiseikoilla ja asiakirjoilla, joihin asianosainen ei ole voinut tutustua ja ottaa kantaa. Jotta asianosaisen kuuleminen toteutuisi myös käytännössä, yleisenä lähtökohtana voidaan pitää viranomaisen velvollisuutta esittää asianosaisille kaikki asiaan mahdollisesti vaikuttavat asiakirjat. Tätä vaikutusmahdollisuutta on paikallaan tulkita hyvin väljästi siten, että se kattaa jossain määrin

epätodennäköisestikin asiaan mahdollisesti vaikuttavat asiakirjat. Hallintolain 34 §:n 1 momentin mukaan onkin tässä suhteessa riittävää, että asiakirja saattaa vaikuttaa asian ratkaisuun. (Mäenpää, Olli: Hallinto-oikeus, Helsinki 2018, s. 461-463).

Valvontamenettelyssä on vain yksi asianosainen, valvontamenettelyn kohteena oleva asianajaja. Kantelijalla ei ole valvontamenettelyssä asianosaisasemaa. Näin ollen edellä asianosaisen kuulemisesta kerrottu ei suoraan koske valvontamenettelyn kantelijaa. On kuitenkin todettava, että oikeus tulla kuulluksi kuuluu perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaan hyvän hallinnon takeisiin. Kurinpito- ja valvontavaltaa käyttävän valvontalautakunnan toiminnassa tulee noudattaa hyvän hallinnon periaatteita ja siltä osin kuin laissa ei toisin säädetä, valvonta-asian käsittelyyn valvontalautakunnassa sovelletaan, mitä hallintolaissa säädetään. Lisäksi kantelijan kuulemisesta on erikseen säädetty asianajajain 7 d §:n 3 momentissa.

Valvontalautakunnalle asianajajalain 7 d §:n 3 momentin mukaan kuuluvaan selvittämisvelvollisuuteen sisältyy yhtenä osana myös se, että kuulemisen on oltava riittävän kattavaa. Kantelijalle tulee varata riittävä aika perehtyä asianajajan vastaukseen ja esittää siitä oma näkemyksensä.

Valvontalautakunta oli nyt kyseessä olevassa asiassa pyytänyt asianajajalta 30.8.2019 vastauksen kantelijan esittämiin moitteisiin. Asianajajan pyynnöstä hänen sihteerinsä oli lähettänyt asiassa vastauksen 16.9.2019. Kyseinen vastaus on lähetetty samana päivänä tiedoksi kantelijalle ja hänelle on varattu tilaisuus lausua siitä. Valvontalautakunnassa havaittiin tämän jälkeen, ettei asianajaja ole lainkaan vastannut hänelle 30.8.2019 lähetetyssä selvityspyynnössä mainittuun yhteen moitteeseen ja asianajalta pyydettiin 9.10.2019 vastaus myös tähän moitteeseen. Asianajaja antoi vastauksensa 14.10.2019. Vastaus on lähetetty kantelijalle tiedoksi varaamatta hänelle lainkaan tilaisuutta tulla kuulluksi asianajajan kyseistä moitetta koskevan vastauksen johdosta. Kantelijalle ilmoitettiin samalla, että kirjeenvaihto asiassa on päättynyt. Kantelija on tämän jälkeen toimittanut kaksi lisäkirjoitusta, jotka on annettu asianajajalle tiedoksi.

Saadusta selvityksestä ilmenee, että valvontalautakunnassa nähtiin vielä ennen asian ratkaisua tarpeelliseksi hankkia asianajajalta kantelun ratkaisemiseksi lisäselvitystä, jota valvontalautakunnan valvontakoordinaattori pyysi asianajajalta yksilöidyillä kysymyksillä sähköpostitse 6.11.2019. Nähdäkseni asianajaja on vasta tässä vaiheessa 6.11.2019 vastannut yksityiskohtaisesti kaikkiin häntä koskeviin moitteisiin. Asianajajan kyseinen vastaus on myös pitkälti selostettu valvontalautakunnan 8.11.2019 antamassa ratkaisussa. Valvontalautakunta lienee näin pitänyt vastausta asian ratkaisun kannalta merkityksellisenä. Tästä syystä en voi yhtyä valvontalautakunnan selvityksessään esittämään näkemykseen siitä, että kantelijan kuuleminen kyseisen vastauksen johdosta ei ole ollut tarpeen.

Hyvän hallinnon mukaista menettelyä olisi ollut antaa asianajajalta hankittu lisäselvitys kantelijalle tiedoksi ja varata hänelle tilaisuus ja riittävä aika halutessaan lausua siitä.

Saatan tämän käsitykseni valvontalautakunnan tietoon.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Oikeuskansleri

Tuomas Pöysti

Esittelijäneuvos

Johanna Koivisto